

اوضاع کشورهای خاور

۱ - افغانستان

بطوریکه در شماره پیش گفتیم ، جنک عالمگیر کنونی لطمه بزرگی را بکشوردوست و همسایه ما افغانستان وارد آورده و مانع آن شد که برنامه های وسیعی را که زمامداران این کشور جوان برای اصلاح اوضاع بازرگانی و صنعتی تهیه کرده بودند جامه عمل بخود بیوشد . ولی دولت بیدار افغانستان برای آنکه اوقات گرانبهای کشور را از دست نداده و در هر فرصتی قدم برجسته ای را برای ترقی کشور برداشته باشد ، باین اندیشه افتاده است که اگر بسته بودن راهها و دسترس نداشتن بممالک بزرگ مانع اجرای نقشه های وسیع اقتصادی است ، آباد کردن کشور و توجه باوضاع اجتماعی افراد آن مانعی نداشته و وقت آنست که ب عمران و آبادی کشور پرداخت . از اینرو برنامه های مفصلی برای اصلاح وضع آبیاری - زه کشی باطلاقها - راهسازی - ساختن سد ها - بنای خانه های روستائی - اسکان عشایر و تجدید نظر در ساختمان شهرها تهیه کرده و با جدیت هر چه تمامتر مشغول اجرای آنها شده است . و با آنکه مدت زیادی از آغاز اینکار نمیگذرد ، معینا از کوشش و پشتکار اولیای امور این کشور در اجرای نقشه های مزبور بخوبی نمایان است که ملت دوست و برادر ما پس از چندی بترقیات بزرگی که شایسته آنست نائل خواهد آمد . اولین قسمت این نقشه وسیع ، اصلاح شهرها و خشکانیدن باطلاقها و تبدیل آنها بزمین های زراعتی است که برای این منظور برنامه عملی را طوری تنظیم کرده اند تا نواحی مختلف کشور را یکی پس از دیگری بمیان کشیده و از اصلاحات مورد نظر بطور اکمل برخوردار سازند .

ناحیه بغلان نخستین ناحیه ایست که اصلاح آن توجه دولت را بخود جلب نموده و اجرای نقشه های تنظیمی را از آن منطقه آغاز کرده است . بغلان یکی از نقاطیست که با وجود داشتن آب فراوان بر اثر کثرت باطلاقها پرورشگاه پشه مالاریا بوده و تا چهار سال پیش نظر به نبودن وسایل زندگی جزو نواحی مسکونی بشمار نیامده و بیش از ۶۰۰ خانوار در آن سکونت نداشتند . ولی در نتیجه اقدامات دولت که تمام باطلاقهای آنرا خشکانده و تبدیل باراضی زراعتی کرده و هزاران خانه روستائی را با اسلوب نوین در آن بنا نهاده و ایلات و عشایر را تشویق بسکونت و کشت و زرع در آن نموده ، امروز از نواحی آباد و حاصلخیز کشور گشته و جمعیت آنها قریب ده برابر پیش شده است .

از جمله اقداماتی که دولت برای تشویق ایلات بسکونت ناحیه بغلان نموده ، یکی اینست که بهر خانواری که در آنجا سکونت دارند و یا بطور دائم در آن سکونت اختیار کنند ۱۰ جریب زمین و ۲۰۰۰ افغانی (۷۲۰۰ ریال بیول ایران) بطور نقد پرداخته و کمکهای دیگری هم از قبیل دادن گاو - گوسفند و مرغ بطور رایگان ، نسبت بآنان بعمل میآورد . بر اثر همین تشویقهاست که امروز سراسر همان باطلاقهای

چهار سال پیش تبدیل بزمینهای چغندرکاری شده و احتیاجات کارخانه بزرگ قند سازی بغلان را مرتفع میسازد. علاوه بر ناحیه بغلان دولت بااطلاقیهای اطراف شهرهای قطن و قندوز را هم زه کشی کرده و تبدیل بخانههای مسکونی نموده است.

در قسمت ساختن سدهای زراعی دولت نه تنها بساختن سدهای تازه اقدام نموده، بلکه آنهایی را هم که ویران شده بودند مانند سد روی رودخانه «باتاب» که گردش کارخانه برق شهر قندهار بآب بستگی داشته و در اول سال جاری بر اثر طغیان دریاچه قند و ز ویران شده بود، تعمیر و اصلاح کرده است. محصول گندم و جو سال جاری همچنانکه در شماره پیش بآن اشاره شد بسیار خوب و فراوان بوده، بطوریکه اینکشور در حال حاضر از لحاظ آذوقه باندازه ای راحت و آسوده است که شاید در زمان صلح و آرامش هم کمتر سالی را باین وفور نعمت بخود دیده باشد، زیرا علاوه بر فراوانی محصول، حتی نوع گندم امساله هم از این نظر که درشت تر و پر مغز تر است، بر محصول سالهای پیش رجحان و برتری دارد. گندم و جو هم در تمام بازارهای کشور بر اثر فراوانی محصول تنزل کرده و قیمت نازلی بفروشان میرسد. تنها قیمت برنج بطور خارق العاده ای بالا رفته و حتی بمیزان ۵۰٪ هم ترقی بها حاصل کرده است. محصولات فصلی از قبیل ارزن - ماش و کنجد فروان ولی محصول پنبه چندان رضایت بخش نبوده زیرا در عین آنکه نتیجه کشت آن در هرات و قطن و بدخشان خوب بوده، در نواحی دیگر و بالخصوص در منطقه مزار شریف دچار آفت شده و زیان فراوان دیده است. محصول انگور بویژه انگور سیاه باندازه ای خوب بوده است که امید می رود بر اثر آن صادرات کشمش و مویز امسال بمقدار قابل ملاحظه ای بر سالهای پیش فزونی داشته باشد. مقدار بسته سال جاری هم بطوری خوب و زیاد است که قیمت آن پس از یکماه ورود ببازار ۶۰٪ تنزل نموده. میوه های دیگر از قبیل سیب - شفتالو - آلو بخارا و آلوبالو فراوان و ارزان است.

یکی دیگر از معیارات سال جاری اینکشور و فور عوفه و سر سبز بودن سراسر چراگاهها و مراتع میباشد که باعث فراوانی انواع محصولات فلاحتی از قبیل پشم - پوست - روده - لبنیات و گوشت شده و در نتیجه آن، هم آسایش مردم فراهم گشته و هم صادرات - " جاری کشور که درآمد عمومی بسته بآنست افزوده گردیده است. در مورد تولیدات صنعتی و کرم ابریشم نقش کارطوری تنظیم شده است که در آن واحد هم نوع آن اصلاح شود و هم کشت درخت توت و هم تخم پنبه افزایش یابد.

یکی دیگر از قدمهای برجسته ای که دولت برای تأمین آسایش عموم برداشته، افزایش محصول کارخانها میباشد که با این اقدام تا اندازه ای از فشار جنگ و نرسیدن کالا های صنعتی بیگانه کاسته است. برای اجرای منظور بالا دولت تشویق صاحبان صنایع را چاره منحصر بفرد تشخیص داده و از ایشرو وزارت اقتصاد ملی اینکشور با جدیت هر چه تفاء تر مشغول عملی کردن نقشه های بسته که با دقت تمام برای اینکار ریخته شده است. منجمه شرکتی را بنام «شرکت کمک بصنایع دستی» تشکیل داده که بافندگی دستی را در سراسر کشور رونق بدهد و شرکت مزبور هم با آنکه بیش از چندی از تأسیس آن نمیگذرد، معینا بر اثر فعالیت موسسین خود تا بحال توانسته است مقدار زیادی پارچه های پشمی - نخی و ابریشمی دستباف تهیه نماید که از نظر فراوانی و مرغوبیت، فعلا در تمام بازارهای کشور عرضه شده

و در دسترس خریداران قرار گرفته است. و تنها در ماه تیر محصول پارچه‌های آن ۲۶۲۸۷ متر و پارچه دستمالی و شال گردنی آن ۳۹۰ طاقه بوده است.

نمایشگاه کالای سال ۱۳۲۱ که معرف ترقیات یکساله صنعتی اینکشور است در روز سه‌شنبه سوم شهریورماه گشایش یافت. نمونه‌هاییکه در این غرفه‌ها بمعرض نمایش گذاشته شده بود و همچنین نمودارهاییکه بر دروديوار غرفه‌ها و مخصوصاً غرفه «کارخانه پشمینه بافی مرکز» و «کارخانه شرکت نساجی جبل‌السراج» آویخته شده بود، بخوبی نشان میداد که کلیه نقشه‌های دولت برای افزایش تولید کارخانها عملی شده است. زیرا جدولی که در غرفه کارخانه نساجی جبل‌السراج دیده میشد، نشان میداد که تنها محصول پارچه کارخانه مزبور در اردی‌بهشت ماه سال جاری نسبت باردی‌بهشت سال گذشته ۱۹۰ درصد ترقی کرده. کارخانه‌های دیگر هم بهمین منوال و بلکه بیشتر بر محصول خود افزوده و در کاستن فشار جنگ با دولت کمک کرده اند.

موضوعیکه بیش از هر چیز شایان توجه است، پیشرفت صنایع بافندگی دستی است که بر اثر مساعدتهای دولت و تبلیغات مؤثر زمامداران کشور، از کلیه روستائیان گرفته تاخانه تروتمندان همگی بیافتن پارچه مشغول شده اند و بهمین علت پارچه‌های خارجی جای خود را در تمام بازارها بمصنوعات ملی داده و تمام مایحتاج پارچه‌ای مردم از قبیل کشمیره‌های نخی و پشمی - پارچه‌های پیراهنی زنانه و مردانه - دستمال - روسری - شال گردن و چادرشب و غیره در خود کشور و بدست فرزندان میهن تهیه میشود.

دولت هم چون پیشرفت صنایع داخلی را در اینموقع باریک یگانه راه مبارزه با اثرات جنگ و نرسیدن کالای بیگانه میداند، اینستکه با تمام وسایلیکه در دست دارد بتشویق صاحبان صنایع، اعم از ماشینی و دستی میپردازد. و بهمین جهت وزارت اقتصاد ملی در روز افتتاح نمایشگاه بتمام مدیران کارخانهاییکه محصول کارخانه آنها نسبت بسال پیش قزونی داشته جایزه‌های قابل توجهی پرداخته و برای کسانی هم که بخواهند پارچه‌های دستباف تهیه کنند مغازه‌های متعددی اختصاص داده تا پنبه مورد لزوم خود را بپهای نازلی از مغازه‌های مزبور خریداری نمایند.

وضع کالاهای صادراتی و وارداتی کشور بسیار خوب و فعالیت زیادی در تمام بازارها مشاهده میشود. اجناس وارداتی از قبیل قندوشکر، چای، پارچه‌های پشمی و نخی کمیاب و گران است و حتی بعضی از اقلام آن مانند پارچه‌های نخی روسی ۲۲۰ درصد نسبت بخرداد سال پیش ترقی کرده. اجناس دیگر در کلیه بازارها ۱۰ تا ۳۰ درصد بالا رفته. کبریت هم در تمام کشور کمیاب و حتی در حکم نایاب است.

نظر بخوبی و فراوانی محصولات نباتی و حیوانی، صادرات امسال افغانستان بد نبوده و مقدار زیادی پوست - پشم - روده - قالی - پسته - کشمش - شیرخشت و ترنجبین تهیه و حمل هندوستان شده است. بقرار اطلاعیکه از نمایندگان دولت در هندوستان رسیده بادام در آنکشور خریداران زیادی دارد، ولی متأسفانه موجودی آن در افغانستان کم و قیمت آنها در خود بازارهای داخلی به نسبت زیادی بالا رفته است. واردات کالاهای روسی بصفر و کالاهای هندی به ۳۰٪ تنزل کرده و ترقی بپهای اجناس هندی در مبدأ تولید یعنی شهرهای خود هندوستان موجب بالارفتن قیمت آنها در کشور شده بنحویکه در عرض یکهفته حتی قیمت کالاهای موجوده در انبارها هم از ۳۰ تا ۴۵ درصد ترقی نموده است.

تاریخ مشترك و روابط دینی - فرهنگی و تجارتي ما با اینکشور ایجاب میکند که مانند دو برادر و دو دست صمیمی دست بدست یکدیگر داده و مواعی را که تا کنون سبب عقب افتادگی ما شده از پیش پای خود برداریم و در سایه اتحاد و یگانگی ، خريستن را بکاروان سعادت که فرسنگ ها با ما فاصله دارد برسانیم .

در بیان تاریخ بیوستگی ما با این کشور سخنی از هزار و دوهزار سال نمیروند ، بلکه از همان عهد سومریها که تاریخ آنان را اولین تیره متمدن جهان میشناسد و بگفته تاریخ نویسان از کوههای عیلام (ایران) سرزیر شده و در سرزمین شنهاء (جنوب عراق) سکونت اختیار کرده اند ، ما با یکدیگر دوست بوده و این دوستی راهمچنان ادامه داده ایم تا آنکه ظهور پیغمبر اسلام آنرا از مرحله دوستی خارج کرده و تبدیل باخوت و برادری نموده است . اما در باب روابط اقتصادی بطوریکه صفحات تاریخ گواهی میدهد ، اینکشور از هزاران سال پیش ، هم راه عبور و مرور و هم خریدار عمده کالای ایرانی بوده و موقعیت جغرافیائی آن ایجاب میکرده است که کاروانهای حامل متاع ایران از قبیل حریر - قالی - اسلحه - طلا کاری - مینا کاری و کاشی و غیره از اینکشور گذشته و بممالک روم و آنسوی آن برسد . بعلاوه تا چهار سال پیش یعنی تا قبل از افتتاح راه آهن سراسری ایران ، جاده اصلی عبور و مرور اجناس وارداتی و صادراتی کشور ما بوده و کلیه کالاهای وارداتی ما چه آنهاستیکه از راه خشکی و چه آنهاستیکه از راه دریا میرسید تنها از راه بغداد - کرمانشاه وارد تهران میگردد . ولی از سال ۱۳۱۷ که راه آهن سراسری ایران پایان یافت ترانزیت کالای ایرانی از اینکشور از ۰/۸۰ یکباره به ۰/۱۵ تنزل یافت .

از لحاظ داد و ستد کالا با ایران هم کشور مزبور در سال ۱۳۲۰ رتبه هفتم را داشته و مجموع بازرگانی ما با آنکشور معادل مبلغ ۳۳۴۶۳۰ ریال بوده است . از اینرو چنانچه دولت ایران اقدام بتوسعه روابط تجارتي خود با عراق بنماید ، بطور مسلم اینکشور هم بازار خوبی برای کالاهای صادراتی ایران از قبیل : قالی - نقره و ورشو آلات - پارچه های ابریشمی طبیعی - پرده قلمکار - صابون - سیمان - کبریت - خشکبار - دانه های روغنی - محصولات نباتی و حیوانی خواهد شد ، و هم فروشنده خوبی برای پشم - پوست - جو و دیگر کالاهای مورد احتیاج کارخانه های ایران خواهد بود . از آن گذشته کشور مزبور در مواقع عادی یکی از خریداران عمده نخود - لویا - سیب زمینی ایران میباشد و لذا شایسته است که دولت ایران توسعه روابط اقتصادی با این کشور را مورد توجه قرار داده و یک نمایندگی دائمی اقتصادی در کشور مزبور تأسیس نماید .

همچنانیکه آبادی و عمران مصر زائیده رود پربرکت نیل است ، حیات اقتصادی کشور عراق هم رهین وجود رود باعظمت دجله و فرات است که این قطعه زمین را که حقاً باید دنباله بیابان جزیره العرب باشد ، بیک کشور آباد و پر نعمتی مبدل نموده و قریب چهار میلیون جمعیت آنرا در دامان مهر و محبت خود جای داده است .

با اینکه بیش از چند سال از تاریخ استقلال این کشور نمیگذرد، معینا در بر توفداکاری زمامداران خود راه ترقی را بسرعت پیموده و از مدنیت امروزی عالم بهره بالنبه کافی را برده است و امید آن میرود که چنانچه پس از جنگ عالمگیر فعلی، برنامه اصلاحات خود را روی پایه صحیح و متینی قرار دهد، پیشرفت های بیشتری نصیب آن گشته و از کشورهای خوشبخت خاور زمین گردد.

کشور عراق برخلاف ممالکیکه از منابع ثروت خود استفاد نمیکند، از منابع ملی و بویژه دونهیر فرات و دجله حداکثر استفاده را میکند و در طول مسیر آنها بفاصله هر چند کیلو متر سد هائی بسته و یا بوسیله ماشین های مخصوص، آبر را بروی زمینها مسلط نموده و در نتیجه قسمت اعظم کشور را تبدیل باراضی زراعتی نموده است. بعلاوه از چندین سال پیش به اینطرف شروع بهزه کشی بااطلاقها نموده و تاکنون قریب سه پنجم بااطلاقها را پوشانده و تبدیل به نخلستان کرده است.

عراق را بطور کلی کشوری زراعتی باید دانست زیرا تنها محصولی که مردم این کشور با حاصل فروش آن کالای مورد نیاز خود را از کشورهای یگانه وارد میکنند، همان محصولات زراعتی و بویژه گندم و جو و خرماست که بیشتر آنها بآمریکا - هندوستان و انگلیس و در مواقع عادی قسمتی از آنها بآلمان و ژاپن صادر میشود. صادرات مواد حیوانی این کشور هم مانند پشم - پوست و روده نظر بفرآوانی اغنام و احشام قلم درشتی را تشکیل میدهد.

صنایع این کشور نظر باینکه قدمت و سابقه معدنی ندارد هنوز بحال اولیه و از چند کارخانه نساجی و کبریت سازی که محصول آنها تا نیری در بازار گانی خارجی کشور نهارد تجاوز نمیکند ولی در این اواخر توسعه صنایع مورد توجه مقامات دولتی قرار گرفته و برنامه های وسیعی برای توسعه آن تهیه شده بود که متاسفانه جنگ عالمگیر و آلوده شدن دامن این کشور هم باتش آن، موجب گردید که در اجرای برنامه مزبور تأخیری روی دهد و اجرای آن بیابان جنگ موگول شود.

درباب منابع زیرزمینی هم کشور عراق کشور غنی معدنی است و در کوههای شمالی آن بطوری که متخصصین اظهار میدارند همه گونه معدنی یافت میشود ولی موضوع استخراج معادن جز در مورد نفت که چند سالی است توسط کمپانی نفت عراق و انگلیس استخراج میشود، هنوز در مرحله گفتگو باقی مانده و بیای عمل نیامده است.

با اینکه وضع بازار گانی این کشور بسیار خوب و صادرات سالانه آن بمقدار قابل ملاحظه است، معینا موازنه تجارتنی آن همواره غیر منظم و واردات آن بمیزان زیادی بر صادرات آن افزونی دارد. و علت آنها اینست که کشور عراق روش بازار گانی آزاد را پیش گرفته و برای واردات خود محدودیتی قائل نشده و بدین جهت است که همه ساله مقدار عظیمی از سرمایه کشور صرف خرید های بیپوده مانند اسباب بازی - زینت آلات و امثال آن میشود و این زیان بزرگی است که پایانی جز از دست دادن تدریجی

سرمایه ملی ندارد و اگر کشور مزبور بخواهد سر و سامانی بوضع بازار گانی خود بدهد باید از اینکار جلوگیری نموده و محدودیتی برای واردات کشور قائل شود .

مردم اینکشور در ایام صلح از نظر داشتن محصولات زراعتی کافی، بسیار در آسایش هستند و با آنکه دولت هیچگونه نظارتی را در خرید و توزیع گندم و مواد خواربار ندارد، معذالك از ذائق مردم بطور عادی تامین میشود و نانوها آرد را بطور مستقیم از دست مالك یا رعیت بدست میآورند . ولی بر اثر پیش آمد جنگ وضع مرتب و عادی آن تغییر کرده و صورت بالنسبه نامطلوبی را بخود گرفته و دولت ناگزیر شده است که بطور مستقیم در امور خواربار و بویژه نان دخالت کرده و عملیات نانوها و معاملات گندم را زیر کنترل دقیق خود درآورد . با اینوجود دولت خرید گندم را منحصر بخود نکرده و تا همین اواخر بازار گانان میتوانند با آزادی هر چه تمامتر بخرد و فروش گندم بپردازند ولی اخیراً مقید شده اند که گندم را مطابق نرخیکه دولت تعیین میکند خرید و فروش نمایند .

کمیته خواربار کشور در اول ژوئیه سال جاری طی بخشنامه ای ایالات چهارده گانه کشور را از نظر تعیین نرخ گندم بسه طبقه زیر تقسیم نموده است :

۱ - ایالت های بغداد - بصره - موصل و سلیمانیه که حداکثری قیمت فروش هر تن گندم در مرکز استهلاک ایالت باید از ۱۵ تا ۲۵ دینار بیشتر نباشد .

۲ - ایالت های کربلا - عماره که قیمت هر تن گندم آن ۱۴ تا ۲۴ دینار تعیین شده است .

۳ - ایالت های کوت - منتفک - دیوانه - دیاله - اربیل - کرکوک - حله و دلیم که قیمت هر تن گندم آن ۱۳/۵۰۰ تا ۲۳/۵۰۰ دینار تعیین شده است . گندم آزاد هم تنی ۴۰ دینار خرید و فروش میشود، اما بموجب دستور دولت بازار گانان حق ندارند بیش از ۱۰۰ کیلو گندم بهر فردی بفروشند . وضع نان در عراق از کشورهای دیگر خلوت تر است ، زیرا علاوه بر نان هایی که آرد آنرا دولت هر کیسه ای (۸۷ کیلو) به ۱/۷۰۰ دینار میدهد ، نان آزاد هم بمقدار فراوان بر روی منبر های دکان های نانوائی ریخته ولی البته چون آرد آن هر کیسه ای ۳/۵۰۰ دینار خریداری میشود، قیمت آنها بهمان نسبت از نان آزاد گران تر است .

طبق دستور اخیر وزارت دارائی از هر مقدار گندمیکه به شهرهای شمالی کشور از قبیل موصل و اربیل وارد شود مالیاتی به نسبت ۱۰ تا ۱۱٪ از عین گندم گرفته میشود .

جریان بازار کالاهای وارداتی و صادراتی در ماه گذشته (ابان) خوب و رونق داشته و چگونگی هر يك از اقلام آن در بازار بصره که میتواند مأخذ تمام بازارهای کشور باشد بقرار زیر است :

روغن خوراکی تغییر قیمتی حاصل نکرده و مانند ماه پیش است . قیمت چای بعلت وارد نشدن آن بالا رفته و بهای قند و شکر هم ترقی نموده است - قیمت صابون بطور خارق العاده ای بالا رفته . قیمت جو و حبوبات دیگر هر آن رو بترقی است - بهای بشم تا اندازه ای ترقی کرده ولی بازار پوست همچنان کساد است - قیمت انواع مختلف پارچه بعلت موجود نبودن و همچنین ترقی آن در خارج کشور افزایش محسوسی یافته است .

از تصمیمهای جدید و نقشه‌های نوین اقتصادی دولت مصر بخوبی آشکار است که همانگونه که مردم شرقی‌ترین کشورهای جهان مانند ژاپن، نور خورشید را پیش از دیگران در سر زمین خود می‌بینند، این کشور هم از هر کشور دیگری بوی صلح را بهتر می‌بوید و نزدیکی دوران آرامش و صلح و صفا را پیش از دیگران احساس مینماید، زیرا در این هنگامی که مردم کشورهای دیگر با صدمات جنگ دست بگریبان هستند، مصر مشغول تهیه برنامه اقتصادی - فرهنگی و اجتماعی پس از پایان جنگ میباشد و صحبت از دوران صلح و آرامش هم صحبت عادی و نقل تمام مجالس و محافل گشته است.

برای اصلاح اوضاع اقتصادی و توسعه تجارت و صنایع کشور پس از پایان جنگ، دولت کمیسیونی را بریاست معاون و عضویت کارمندان عالیرتبه و مطلع وزارت بازرگانی و پیشه و هنر مامور مطالعه اوضاع اقتصادی و احتیاجات فعلی و بررسی صنایعیکه پس از جنگ باید در این کشور ایجاد شود نموده است. رئیس این کمیسیون در طی نطقیکه در اولین روز گشایش کمیسیون مزبور در نیمه دوم ماه سپتامبر ایراد کرد چنین گفت:

« سیاست اقتصادی بعد از جنگ کشور ما تابع سیاست اقتصادی خواهد بود که تمام ملل جهان پیش خواهند گرفت. ولی از جاییکه مصر در ایجاد و تقویت بنیه اقتصادی خود باید متکی بمنابع ثروت ملی و بویژه محصولات کشاورزی خویش باشد، اینستکه افزایش روز افزون جمعیت و کافی نبودن منابع زراعتی کشور برای تأمین معیشت آنان، ما را ناگزیر خواهد ساخت که به تکثیر صنایع خویش پرداخته و با ایجاد کارخانهای بزرگ صنعتی، این دستهای بیکار را بکار انداخته و زندگی افراد ملت را تأمین نمائیم. نقشه دولت فعلا اینستکه با ایجاد کارخانهای زیاد که عوامل اصلی آن از قبیل معادن آهن - ذغال و نیروی محرکه «آبشار» در کشور فراوان است، مصر را برای قبول جمعیت بیشتری آماده نماید. »

آقای عبدالله بك اباضه رئیس کل دفتر وزارت بازرگانی و پیشه و هنر هم که عضویت کمیسیون مزبور را دارد طی بیانات خود چنین اظهار داشت: « مطالعات فریبکی » تنها راهیکه بوسیله آن میتوان با بحران و بیکاری عمومی بعد از جنگ مبارزه نمود، همانا « بکار انداختن دستهای بیکار در صنایع فعلی و بکار خانهاییکه بعد از این ایجاد خواهد شد میباشد. » و نیز دولت مصر باید با جدیت هر چه تمامتر با افزایش نیروی دریائی و بویژه کشتیهای بازرگانی خود « پردازد تا بتواند با کمپانی کشتی که بطور یقین پس از جنگ پیش خواهد آمد مبارزه کرده و کالاهای وارداتی و صادراتی خود را با کشتیهای خویش حمل نماید. »

آقای دکتر طربوزاده یکی دیگر از کارمندان کمیسیون اظهار داشت که صنایع پارچه بافی - صابون سازی - سنت سازی - چرم سازی - روغن گیری - ساختن مواد غذایی - صنایع کشاورزی و استخراج معادن از صنایعی است که مصر استعداد آنها را داشته و میتوان آنها را بدون هیچ گونه اشکالی در کشور ایجاد نمود. با اینکه مصر کشوری است زراعتی و هیچگاه از لحاظ غلات و حبوبات در مضیقه نبوده، معینا چندی است که گرفتار کمی مواد غذایی گشته است. علت آنها یکی آنستکه مالکین از انجام تعهدات خود سر باز زده‌اند و دیگر آنکه بازرگانان موجودی غله را احتکار کرده و از دسترس عموم خارج نموده‌اند. ولی برای آنکه نان مردم تأمین شده باشد اولاً بموجب فرمان اعلیحضرت ملك فاروق تمام

محصول سال جاری املاك خاندان سلطنتی بدولت واگذار شده و ثانیاً پس از آنکه دولت دید ملایمت و خواهش چاره این ملاکین بد قول و محتکرین بی انصاف را نمی کند، اینک با شدت و خشونت هر چه تمامتر با آنها معامله کرده و موفق شده است که مقدار زیادی از تعهدات مالکین را وصول کرده و انبارهای محتکرین را هم بگشاید. از جمله تصمیمهای دیگری که برای تأمین خواربار مردم گرفته شده، منع صدور برنج بخارج کشور و تصرف تمام موجودی آن در انبارها میباشد. عین دستور دولت در این باره بدین مضمون منتشر شده است: بکلیه مالکین و کشاورزانیکه بهر نحو برنج در اختیار خود دارند اخطار میشود که جز آنمقداریکه برای احتیاجات خانوادگی و بذرافشانی سال آینده لازم دارند، باید بقیه موجودی برنج خود را بیهای «صد کیلو ۲۳۱ فروش» بدولت بفروشند و از این پس هم صدور برنج بخارج و معامله آن در بازار آزاد ممنوع است، مگر پس از آنکه دولت باندازه احتیاجات یکساله کشور ذخیره کرده و بموجب دستور دیگری صدور آنرا مجاز نماید.

محصول ذرت تابستان امسال بسیار خوب و امید میرود که بتواند کمکی بتأمین خواربار افراد بنماید. بموجب آماریکه وزارت کشاورزی انتشار داده مجموع زمینهای ذرت کاری این فصل ۱۱۵ درصد و مقدار محصول ذرت آن ۱۲۰ درصد نسبت بزمینهای ذرت کاری و محصول سال گذشته ترقی کرده است. و نیز بر اثر ورود ذرت دولت دستور داده است که از اول سپتامبر ۱۹۴۲ آزادی که برای نان به نانوایان داده میشود مخلوطی باشد از دو نلت آرد گندم و یک نلت آرد ذرت. محصول پنبه سال جاری همچنانیکه در شماره پیش گفته شد بسیار خوب و فراوان بوده و دولت هم برای رفاه حال کشاورزان مقررات پیشین را که بموجب آن پنبه کاران میبایست محصول خود را تنها بدولت بفروشند لغو کرده و وزارت دارائی رسماً اعلام داشته است که بازرگانان و ملاکین در خرید و فروش پنبه آزاد بوده و مقید به هیچ قیدی نیستند و دولت نرخ را هم تعیین کرده برای آنستکه هر مقدار پنبه ای که بآن قیمت بدولت عرضه شود آنرا خواهد خرید.

بموجب تصمیم اخیر دولت تمام تخم پنبه هائیکه در کلیه انبارهای کشور هست یا از این پس تهیه میشود، اعم از آنکه بمنظور تجارت یا روغن گیری و یا هر منظور دیگری باشد، با پرداخت بیهای آن از طرف دولت ضبط خواهد شد و خرید و فروش آنها از این پس ممنوع بوده و کسانی که برای استخراج روغن نیازمند تخم پنبه باشند باید آنها را تنها از دولت خریداری کنند. این تصمیم از آنرو گرفته شده تا باتیبه وسایل کار، از تخم پنبه برای مصرف خوراک مردم روغن تهیه شود.

چون تشخیص داده شده است که مصر از هر جهت مستعد صنعتی شدن بوده و بپاداشتن محصول فراوان پنبه، ایجاد و بهره برداری کارخانهای نساجی در آنکشور اشکالی ندارد، اینستکه دولت در همین هنگام جنگ بتوسعه کارخانهای ریسندگی و بافندگی خویش پرداخته و نقشه های وسیعی برای اینکار طرح نموده و باجدیت هر چه تمامتر مشغول عملی کردن آنها شده است. مثلاً مجموع دستگاههای بافندگی کارخانهای اینکشور بالغ بر ۴۵ هزار دستگاه دستی است که کارخانه های نخریسی جز برای ۱۵ هزار دستگاه آن نمیتوانند نخ تهیه نمایند و از اینرو قریب ۳۰ هزار دستگاه دیگر آن در سال معطل و بی نتیجه میماند. و اگر این دستگاههای بافندگی، نخ کافی برای کار داشته باشند نه تنها تمام احتیاج کشور را از لحاظ پارچه های نخی تأمین میکنند بلکه صادرات مازاد آن بکشورهای مجاور هم خود قلم برجسته ایست که بر درآمد سالیانه

کشور افزوده خواهد شد. بانوجه باین موضوع استکه دولت در نظر دارد با بهای صادرات پنبه امسال کشور مقدار زیادی دستگاههای نخریسی وارد کرده و باین نقشه مفید که موجب افزایش درآمد عمومی خواهد گشت جامه عمل بپوشاند.

وضع بازار و ترقی و تنزل کالا در کشور مصری شباهت بوضع آن در ایران نیست، زیرا در این کشور هم عنان کالا و بهای آن در دست یکعده مردم بی انصافی افتاده استکه هر روز و بلکه هر ساعت قیمت اجناس مورد احتیاج مردم را بدلخواه خود بالا میبرند و با آنکه دولت هزار گونه تشدید و خشونت را نسبت بمحتکرین و دلالان روا میدارد، معیناً آنطور که باید و شاید نتوانسته است قیمت اجناس را ثابت نگاهداشته و بادست کم ترقی آنرا بر اساسی صحیح استوار نماید.

مجله المصور چاپ قاهره در یکی از شماره های خود پس از شرحیکه در خصوص بالا رفتن هزینه زندگی مبنکار د جدولی را نشان میدهد که در آن قیمت بعضی از اجناس خوراکی را در سال ۱۹۳۹ و ۱۹۴۲ نگاشته و بایکدیگر مقایسه مینماید. بموجب جدول مزبور از سال ۱۹۳۹ تا سال ۱۹۴۲ بهای گوشت ۱۰۰٪، روغن ۱۵۰٪، سیب زمینی ۲۶۷٪، ماهی ۲۰۰٪، ماکارونی ۱۵۰٪، پیاز ۱۱۰۰٪، سیر ۲۶۷٪، تخم مرغ ۲۶۰٪ و صابون ۲۰۴٪ ترقی قیمت حاصل کرده است.

موجودی چای و قهوه در این کشور بسیار کم شده و بهمین علت بهای آن هم در بازارها بطور خارق العاده ای بالا رفته و نظر باینکه این موضوع باعث نگرانی مردم شده دولت باجدیت تمام مشغول اقداماتی استکه شاید بتواند مقدار زیادی قهوه از برزیل و چای از هندوستان وارد کرده و رفع نگرانی مردم را بنماید. علاوه بر چای و قهوه موضوع کفی توتون هم خود مشکلی را برمشکلات افزوده و باعث نگرانی مردم شده است. از آنرو دولت بانماینده گان کشورهای مجاور و حتی کشورهای دور دست از قبیل ولایات متحده آمریکا مشغول مذاکره شده است تا شاید مقداری توتون خریداری کرده و برای مصرف اهالی کشور بیاورد.

کیمیایی گونی و چناتی هم خود دردی را بردرد و ما افزوده و بطوری این کالا کمیاب شده استکه برای حمل آرد از آسیا بنانوائیها هم گونی کافی ابتدا پیشنهاد نشود. وزارت فریبی بر اثر کیمیایی مواد شیمیائی مورد احتیاج کارخانه های کشور و همچنین دارو، وزارت بازرگانی و پیشه و هنر کمیون عالی را که وابستگان اقتصادی کشورهای انگلیس و آمریکا هم در آن حضور یافتند تشکیل داده و بادقت هرچه تمامتر مشغول مطالعه در اطراف راه پیدا کردن موجودی این کالا در کشور و ترتیب وارد کردن آن از خارج شده است. نظر این کمیسیون تا کنون این بوده استکه باید اولاً کلیه وارد کنندگان مواد شیمیائی را دعوت کرده و از آنها يك اتحادیه ای تشکیل داد. و ثانیاً از روی دفاتر گمرکات نام کسانی را که از شش سال پیش مواد شیمیائی وارد کرده اند استخراج نمود و پس از تعیین مقدار مصرف کلیه کارخانها موجودی این کالا را در کشور تشخیص داده و پس از آن بکشف آن اقدام نمود.

نظر باینکه دارندگان کاغذ روز نامه، احتکار را باعلا درجه خود رسانده و موجب نایابی این کالا در بازارها شده بودند، بموجب پیشنهاد اداره شیمیائی وزارت خواربار تصویبنامه جدیدی متضمن مواد سه گانه زیر وضع و از ۱۹ اکتبر ۱۹۴۲ بموقع اجرا گذارده شد:

ماده اول - کلیه کاغذهای روزنامه ایکه در دست بازرگانان است بهر نوع و بهر نحوی که باشد در تمام انبارهای کشور مصر از طرف دولت ضبط میشود.

ماده دوم - از تاریخ انتشار این تصویبنامه کلیه اشخاصیکه ماده اول شامل کالاهای آنها میشود باید موجودی کاغذ خود را باتعین نوع و مقدار آن در عرض ۱۵ روز تهیه و تسلیم وزارت خواربار نمایند.
ماده سوم - کمیسیون مخصوصی برای توزیع کاغذ بروزنامه ها در وزارت خواربار تشکیل خواهد شد.

از تاریخ اول اکتوبر ۱۹۴۲ قند و شکر در سراسر مصر جیره بندی شده و ترتیب آنها اینستکه بهر يك از روسای خانوار يك كوپن يكماهه داده میشود که قند و شکر یکماهه آن نیم اقه «قریب ۷۰۰ گرم» و در دو نوبت «هر ۱۵ روز یکمرتبه» داده میشود. شکر سهمیه کافه ها، قنادیها و کارخانهای شیرینی سازی هم جداگانه تعیین و داده خواهد شد.

بازار اوراق بهادار هر آن در تغییر است و این تغییر هم دارای هیچ علت و بنیانی نیست و اغلب تابع جریانات روزانه جنگ میباشد. بدین ترتیب که بمجرد دیدار دو مرد سیاسی بزرگ و با ادامه پایداری روسها در میدانها جنوبی و با پیشرفت مختصر آمریکائیان در جنوب اقیانوس کبیر، قیمت آن بالا رفته و بر عکس در مقابل کوچکترین انقافی تنزل مینماید. ولی میتوان گفت که از آغاز حمله ارتش هشتم بازار اوراق بهادار همواره در ترقی یا ثابت بوده و کمتر تنزل نشان میدهد.

۴ - سوریه و لبنان

موقعیت جغرافیائی اینکشور از لحاظ مسلط بودن بردریای مدیترانه و در دست داشتن بندر گاه مهم بیروت ایجاب میکند که جاده مبادلات بازرگانی کشور های خاور نزدیک و مخصوصاً ایران با ممالک اروپائی قرار گیرد.

غیر از خلیج فارس و دریای عمان که راه عمده ارتباط ایران با کشورهای جهان است، چنانچه دولت ایران بخواهد راه نزدیک و آسان دیگری را برای ورود اجناس خارجی و فرستادن کالاهای صادراتی خود داشته باشد، باید سوریه و لبنان را برای این منظور در نظر بگیرد. چون اینراه از خط «تهران - تبریز - بازرگان - طرابوزان» به مراتب بهتر و از نظر اقتصادی هم با صرفه تر است. زیرا کالاهائیکه از اینراه فرستاده شود از کشتیهای بزرگ دریای مدیترانه بهتر مستقیم استفاده کرده و در کمترین مدتی بمقصد خواهد رسید. مزیت دیگری را هم که این راه دارد اینستکه در تمام مدت سال برای حمل و نقل آماده است، در صورتیکه راه طرابوزان با فرود آمدن مختصر برف و بارانی بر کوههای شمال غربی ایران یا کوههای ترکیه، مدت زیادی مسدود شده و کالا را معطل مینماید. تازه بعد از آنکه کالا بطرابوزان رسید، باید تمام سواحل جنوبی دریای سیاه را طی کرده و پس از گذشتن از تنگه داردانل و معطل شدن چندین روز در راه، وارد بندر بیروت گردد.

علاوه بر آنکه سوریه و لبنان جاده خوبی برای کالاهای ایرانی است، میتواند بخودی خود بازار خوبی هم برای اجناس صادراتی ما باشد، زیرا مردم اینکشور رغبت زیادی بخريد قالی - گلیم - تنباکو - صنایع نقره کاری و مینا کاری - خشکبار - برنج - خنک - مازوت - صمغ و روغنهای نباتی و حیوانی و پارچه های دستی و قلمکار ایران از خود نشان میدهند.

بنا بر این دولت ایران باید توسعه روابط تجارتي را با کشور سوریه مورد توجه قرار داده و

ازحالا خود را آماده آن نماید که پس از جنگ اینراه را در صادرات و واردات خود مورد استفاده قرار دهد .
با اینکه سوریه و لبنان از لحاظ داشتن منابع ثروت ، از کشورهای خوشبخت میباشد ولی جای
تأسف است که تا کنون قدم برجسته ای برای استفاده از این منابع سرشار و اصلاح اوضاع اقتصادی آن
برداشته نشده و منابع آن همچنان بکرو دست نخورده باقی مانده است .

محصول سالانه گندم اینکشور بطور متوسط ۵۰۰۰۰۰ تن و جو آن ۴۰۰۰۰۰ تن است که
در ۸۴۰ تا ۹۰۰ هزار هکتار زمینهای اطراف شهر های حلب - حمه - حوران و حمص کاشته میشود .
سطح تا کستانهای آنهم بالغ بر ۵۲۰۰۰ هکتار است که ۲۰۰۰ تا ۲۵۰۰ تن از محصول سالیانه انگور آنها صرف
تهیه نوشابه و بقیه بمصرف خوراک مردم میرسد . کشت درخت توت و تربیت کرم ابریشم از دیر زمانی در
سوریه و لبنان معمول بوده ، چنانکه در سال ۱۹۳۰ محصول ابریشم آن سه میلیون و ششصد هزار
کیلو گرم بالغ گشته ولی پس از آنسال رقابت خارجی و پیدایش ابریشم مصنوعی موجب گردید که صاحبان
املاک بجای درخت توت بکشت نخلهای موز پردازند و بهمین علت بود که محصول ابریشم این کشور
بتدریج تنزل نمود ، تا آنکه از اوایل جنگ فعلی باز رونق گرفته و هر دم روبه زونی میرود .

مقدار ۷۵ هزار هکتار از زمینهای اینکشور اختصاص بکشت زیتون دارد که در سال قریب
۳۰۰۰ تن روغن زیتون از آن بدست میآید و فعلا بمصر و آمریکا و در زمان صلح بفرانسه و ایتالیا صادر
میشود . کشت توتون و تنباکو هم که بتازگی در اینکشور معمول شده هر دم توسعه مییابد ولی جنس آن
پست و بیبایه توتون و تنباکوی ایران نمیرسد . محصولات نباتی دیگر اینکشور هم از قبیل زرد آلو -
موز - انجیر - تخم کرچک - برنج - کنجد - شاهدانه و گیاه شیرین بیان و غیره خوب بوده و همه ساله مقدار
زیادی از آنها بکشورهای بیگانه فرستاده میشود .

یکی از علل خوشبختی اینکشور وجود رودهای زیاد و بر آب فرات - خابور و لیطانی و امثال
آنست که کشور ما از داشتن اینچنین رودهایی بی نصیب است . ولی تا بحال آنطور که باید و شاید از این
رودها استفاده نشده و میتوان گفت که آب آنها پدید رفته و تنها اخیراً نقشه ای طرح شده است که آب
رود های مزبور را طوری بروی زمینها مسلط کنند تا به انوسیله چندین هزار هکتار بر زمینهای مزروعی
افزوده گردد .

گرفتاری دیگر اینکشور اینست که در معرض بارانهای نامنظم قرار دارد و اغلب علاوه بر آنکه
استفاده ای از آنها نمیشود زبانهای راهم موجب میگردد . عقیده متخصصین در باره منظم کردن این بارانها از
دیر زمانی این بوده است که در قسمتی از اراضی اینکشور جنگل ایجاد شود ولی اولاً بر اثر مسامحه کاری و ثانیاً بعلت
آنکه اشخاص ذینفع ایجاد جنگل را منافی گله داری میدانند این نظریه تا کنون جامه عمل نبوشیده است .
صرف نظر از محصولات کشاورزی که رقم بزرگی را نشان میدهد ، اینکشور از لحاظ صنایع
هم دست کمی از همسایگان خود ندارد و شاید از بعضی هم جلوتر باشد ، زیرا دارای کارخانه های سیمان
سازی بزرگی است که روزانه ۲۵۰ تا ۳۵۰ تن محصول میدهد و فرآورده های دیگر آنهم از قبیل پارچه
چرم - کنسرو - الکل - آبجو و غیره طوری است که در مورد بعضی از آنها علاوه بر سد احتیاجات داخلی
همه ساله مقداری هم بخارج فرستاده میشود . مثلاً در مورد چرم صادرات سالانه آن ۱۲۰۰ تا ۱۵۰۰
تن میباشد .

از آن گذشته کارخانه های یخ سازی زیادی هم بحکم احتیاج در این کشور برپا شده است. از لحاظ کارخانهای برق هم سوریه و لبنان از همسایگان خود پیشی گرفته ، زیرا اغلب وسایل نقلیه شهری آن بوسیله برق حرکت میکنند و تمام شهرها و حتی کوچکترین قصبات آن دارای کارخانه برق میباشد که باقوه آب بکار انداخته میشود.

چیزی که در این کشور موجب حیرت است موضوع استخراج نمک میباشد که این کشور با داشتن معادن فراوان نمک هنوز هم سالانه ۱۵ هزار تن کسری مصرف خود را از مصر وارد میکند !

در مورد منابع زیرزمینی همچنانیکه در مقدمه بآن اشاره شد، سوریه و لبنان کشور مستغنی و با ثروتی است و معادن مختلف آهن و کروم و لینییت و زغال بحد وفور در آن یافت میشود ولی هنوز در استخراج آنها اقدامی نشده و بحال دست نخوردگی باقی است . نفت هم در نواحی دیرالزور بمقدار زیاد موجود است اما چه سود که تا سال ۱۹۳۲ حتی اجازه اکتشاف آنهم داده نمیشد ولی اخیراً مذاکراتی آغاز شده است که امتیاز استخراج آن بشرکت نفت عراق و انگلیس واگذار شود و امید است که با استخراج نفت ، فکر صنعتی شدن سوریه و لبنان که از هر حیث مستعد آنست بمورد عمل درآید .

یکی دیگر از منابع ثروت این کشور که تا کنون توجهی بآن نشده و مورد استفاده قرار نگرفته ، صید ماهی است . باین معنی که این کشور با داشتن سواحل ممتد و همه گونه وسایل عمل ، از صید ماهی بمنظور تجارتی خودداری کرده و مردم سواحل تنها برای خوراک مختصر خود که آنهم جنبه تفنن و تجمل را دارد اقدام بصید ماهی میکنند . در حالیکه ماهیگیری یکی از منابع مهم ثروت بعضی از کشورهای جهان است .

چون واحد پول این کشور لیره است و اساس آنهم بستگی بفرانک فرانسه دارد و از طرفی بیلان تجارت آنهم همیشه کسر داشته بدین ترتیب که مقدار صادرات باندازه يك سوم از واردات کمتر است ، لذا از سوم دسامبر ۱۹۳۹ خرید و فروش ارز در کنترل کمیسیون ارز در آمد و صدور جنس هم بدون تحصیل پروانه صدور ممنوع گردیده است.

حمل و نقل در داخله کشور سوریه و لبنان تا اندازه ای خوب و منظم است و بوسیله راههای آسفالتی هم بکشورهای همسایه یعنی ترکیه ، عراق و فلسطین متصل میشود. خطهای هوایی و دریائی چندی هم برای پیوستن این کشور بمصر و قبرص و در مواقع عادی بفرانسه و ایتالیا و دیگر کشورهای مدیترانه و آمریکا موجود است .

